

พระพุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงวิถีวัฒนธรรม
ของคนรุ่นใหม่ จังหวัดเลย
BUDDHISM AND THE CHANGE IN CULTURAL WAYS OF
THE NEW GENERATION IN LOEI PROVINCE

¹จารุกิตติ์ ปิริยสุวัฒน์, ²ประสงค์ หัสริรินทร์และ ³อุดร จันทวัน

¹Jarukit Piriyasuwat, ²Prasong Hassarin and ²Udorn Chantawan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹Jarukit_p@gmail.com

Received May 22, 2020; Revised July 12, 2020; Accepted August 25, 2020

บทคัดย่อ

พระพุทธศาสนากับโลกาภิวัตน์ พัฒนาการสังคมรุ่นใหม่ หัวใจของหลักพุทธธรรมก็ไม่เคยเปลี่ยน เพราะไม่ว่าจะมีสมาร์ตโฟน หรือการติดต่อรวดเร็วแบบ 4 G หรือ 5 G ก็ตาม แต่มนุษย์ก็ยังคงมีความทุกข์อยู่ และเมื่อเป็นอย่างนี้ หลักพุทธธรรมก็ยังมีประโยชน์อยู่เสมอ โจทย์ของคนรุ่นใหม่ก็คือว่า ทำอย่างไรจะนำหลักพุทธธรรม เข้าไปสัมผัสจิตใจของคนรุ่นใหม่ เพื่อให้เขาเข้าถึงแก่นของหลักคำสอน และกลายเป็นเนื้อเดียวกับหลักคำสอนได้ ซึ่งจะทำให้เขาเห็นทางที่จะรอดพ้นจากความทุกข์เหล่านี้ไปได้ และประเพณีต่างๆซึ่งอาจมีคนบางกลุ่มยังให้ความสำคัญ แต่เนื่องจากคนรุ่นใหม่หลายกลุ่มเริ่มมีแนวความคิดที่เปลี่ยนไปจากจากประเพณีดั้งเดิมเหล่านี้ ปัญหาก็คือว่าเราจะต้องทำอย่างไร เพื่อให้คนกลุ่มนี้เข้าใจและซาบซึ้งกับคำสอนตามหลักพุทธธรรม เพื่อให้เขาเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในในทางที่ดีขึ้นมาได้ คือ โจทย์ที่สำคัญที่สุดของเรื่องพระพุทธศาสนากับโลกาภิวัตน์ กรอบแนวคิดของพระพุทธศาสนา ได้แก่ ปัญหา 3 ประการ คือ 1) สุตมยปัญหา คือ ปัญหาเกิดจากการฟัง อันได้แก่ ฟังการอบรม ฟังการบรรยาย ฟังการอภิปราย ฟังการเสวนา ฟังการระดม การอ่านตำราหรือเอกสารต่างๆ การได้ดูได้ฟังจากสื่อต่างๆ 2) จินตามยปัญหา คือ ปัญหาเกิดจากความคิด

¹ อาจารย์, ดร. คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร. คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

³ อาจารย์, ดร. คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

เป็นความคิดที่เป็นระบบถูกต้อง ความคิดที่ละเอียดลึกซึ้ง ความคิดแบบแยกแยะ ความคิดรอบด้านที่เรียกว่า ความคิดแบบโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้ 3) ภาวนามนปัญญา คือ ปัญญาเกิดจากการอบรมตนเองโดยเน้นกระบวนการศึกษาจิตและกายอย่างซัดแจ้ง การฝึกจิตควบคุมจิต สามารถนำไปตรึงตรอง ได้อย่างแตกฉาน เป็นระบบ ทำงานได้ผลมีประสิทธิภาพ นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: สุตมยปัญญา, จินตามยปัญญา, ภาวนามนปัญญา

Abstract

For Buddhism and globalization, though there has been new generation social development, the main principles of the Buddha Dhamma have never been changed. However progressive is the smartphone or other fast communicative means as 4 G or 5 G, humans still live with sufferings. In such case, Buddha Dhamma principles are still always useful. The question of the new generation is how the Buddha Dhamma principles could be perceived in their minds that they could reach the essence and assimilate themselves with the teaching principles. This will help them see the way to release themselves from sufferings. Though traditional ceremonies are still given precedence by some groups of people, some groups of new generation have a changing concept towards these ceremonies. The problem is how these groups impressively understand the Buddha Dhamma teachings that help them have internal change for the better. This is the most crucial question for Buddhism and globalization. The concept of Buddhism includes 3 aspects of wisdom: 1) Sutamaya-Panna (wisdom resulting from study or knowledge that is learned from others) including training, lecturing, discussing, brainstorming, reading and watching news from various media; 2) Cintamaya-Panna (wisdom resulting from reflection or thought with reason) knowledge that is thought out or Yonisomanasikara as the source of knowledge; 3) Bhavanamaya-Panna (wisdom resulting from mental development) knowledge that is gained by practice through the process of mental development including mind controlling and systematic thinking that can be applied in daily life resulting effective and efficient works.

Keywords : Sutamaya-Panna, Cintamaya-Panna, Bhavanamaya-Panna

บทนำ

คนรุ่นใหม่ในยุคปี พ.ศ.2564 ให้ความสนใจ และอยู่กับสังคมออนไลน์มากพอกับอยู่ในสังคมจริง และเป็นสิ่งที่มีอาจปฏิเสธที่จะอยู่ในกระแสสังคมออนไลน์ เนื่องจากการไม่สนใจหรือใส่ใจสังคมออนไลน์อาจทำให้กลายเป็นคนที่ล้าหลังทางข้อมูลข่าวสาร แม้ในบางครั้งการที่คนรุ่นใหม่ใช้เวลาอยู่ในโลกออนไลน์ทำให้ผู้ใหญ่หลายคนตำหนิถึงการใช้เกินความจำเป็น มองว่าคนรุ่นใหม่หมกมุ่นอยู่ในสังคมเสมือนจริงเกินไป ผู้ใหญ่เป็นห่วงและพยายามเตือนคนรุ่นใหม่ให้สนใจเรื่องเกี่ยวกับศาสนาพุทธ อันจะนำไปสู่การปฏิบัติตนให้เป็นพุทธศาสนิกชนของศาสนาบาทบาทของคนรุ่นใหม่ในโลกปัจจุบันจะหลายท่านที่มีความโดดเด่นอย่างมากทำให้เกิดการยอมรับ และลดค่านิยมเก่าๆ ทศนคติที่ไม่ดี รวมทั้งการส่งเสริมบทบาทสตรีให้กลายเป็นผู้นำในทุกๆ ระดับมากยิ่งขึ้นเพราะคุณลักษณะที่แตกต่างกันระหว่างเพศภาวะกับฝ่ายชาย กล่าวคือ การรู้จักประนีประนอมได้มากกว่า การบริหารที่นุ่มนวลกว่า เป็นต้น ส่วนในด้านการตัดสินใจต้องยอมรับในทางเพศภาวะที่ดีกว่าเพศชายอย่างเห็นได้ชัด ส่วนการปฏิบัติงานนั้น ไม่มีความแตกต่างในด้านคุณภาพของผลประโยชน์ต่อประชาชน ซึ่งภาวะตามกรอบแนวคิดทางพระพุทธศาสนาจะมีต้นแบบอย่างที่ดีซึ่งทำให้ชาวพุทธในยุคปัจจุบันรู้จักและปฏิบัติตามได้แม้ท่านเหล่านั้นจะดำรงชีวิตในยุคพุทธกาลก็ตาม

ประเทศไทยอยู่ในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศทางด้านเศรษฐกิจ โดยต้องเร่งรัด การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน การขับเคลื่อนการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ ของไทยจะต้องใช้โอกาสจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับภูมิภาคและโลก อาทิ การรวมตัวเป็นประชาคม อาเซียน การขยายตัวของข้าอำนาจทางเศรษฐกิจใหม่ในเอเชียโดยเฉพาะการดำเนินนโยบายของข้าอำนาจทาง เศรษฐกิจ เหล่านั้นกับประเทศเพื่อนบ้านของไทย รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงด้านตลาดในโลก ในฐานะหุ้นส่วนที่เสมอภาคกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศสมาชิกในอาเซียนมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านปัจจัย แรงงาน พลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติ ฐานและห่วงโซ่การผลิตและการแปรรูป ตลอดจนการเชื่อมโยงระบบ โลจิสติกส์ และยังมีความจำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องเปิดกว้างต่อตลาดเงินและตลาดทุนที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียน และเอเชียแปซิฟิกเพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และกรอบภูมิภาคอื่นๆ

สังคมไทยเป็นสังคมที่ได้มีการรับวัฒนธรรมใหม่ๆ เข้ามาปรับปรุงและนำมาผสมผสานอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย ทำให้สังคมไทยกลายเป็นสังคมที่อยู่ในลักษณะของวัฒนธรรมสองกระแส กล่าวคือ กระแสภายใต้กระบวนทัศน์วิทยาศาสตร์ยุคใหม่ และกระแสของกระบวนทัศน์วัฒนธรรม ดั้งเดิม โดยกระแสแรกค่อยๆ กลายเป็นกระแสหลักในระยะสามสิบปีที่ผ่านมา ส่วนกระแสดั้งเดิม แม้จะยังไม่ถูกทำลายลงแต่กำลังถูกรวบงำ ไปแล้วหนึ่ง (เสรี พงศ์พิศ, 2533: 26) สังคมวัยรุ่น เช่นกันที่เริ่มมีการรับวัฒนธรรมใหม่ๆ เข้ามาปรับปรุงและก่อให้เกิด

การเปลี่ยนแปลงทาง สังคมอย่างไม่ขาดสาย ทำให้สังคมในปัจจุบัน กับกลายเป็นสังคมของ วัฒนธรรมสองกระแสที่ แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง และมีแนวโน้มว่ากระแสของวัฒนธรรม ดั้งเดิมกำลังจะถูกแปรเปลี่ยนไปตาม กระแสวัฒนธรรมใหม่ที่กำลังแผ่เข้ามาในวิถีชีวิต ประชาชน ปัจจัยด้านพื้นที่ใช้สอยอันเกี่ยวพันกับเรื่องราววัฒนธรรม ประเด็นทางกายภาพอัน เกี่ยวข้องกับทางสังคมและวัฒนธรรมอันนี้เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน เพราะการที่นักท่องเที่ยว ต่างชาติเข้ามามากมาย ย่อมหมายถึง การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม อันเกิดมาจากการที่ พวกเขาวิถีปฏิบัติและการดำรงชีวิตที่แตกต่างออกไปจากชาวเมือง อย่างเช่นเรื่องการแต่ง กาย อาหารการกิน ธรรมเนียมและการปฏิบัติในที่สาธารณะ ฯลฯ ดังนั้นจึงทำให้เกิดสิ่งที่ เรียกว่า การปะทะวัฒนธรรมทางสังคม และในการเป็นเมืองกำลังพัฒนา การที่ผู้อาศัยในบ้าน ไม่สามารถกำหนดรูปแบบและขยายพื้นที่การใช้สอยในบางส่วนที่ต้องการได้ ส่วน วัด ซึ่งเป็น พื้นที่ของชุมชน คนในชุมชนและทางวัดก็ไม่มีอำนาจจัดการเองได้ สิ่งที่เกิดขึ้นนี้ล้วนแต่ส่งผล ย้อนกลับมาว่า สิ่งเหล่านี้อาจไปทำลายความเข้มแข็งของชุมชนที่ต้องการความสามัคคี และ ความรักความหวงแหนในถิ่นที่อยู่อาศัย ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานอันเป็นพลังในการ แก้ปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี และชุมชนก็ต้องรู้จักคิด ยินยอม และจัดการได้ด้วยตัวเอง

จังหวัดเลย ปัจจัยด้านพื้นที่ใช้สอยอันเกี่ยวพันกับเรื่องราววัฒนธรรม ประเด็นทาง กายภาพอันเกี่ยวข้องกับทางสังคมและวัฒนธรรมอันนี้เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน เพราะการที่ นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามามากมาย ย่อมหมายถึง การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม อันเกิดมา จากการที่พวกเขาวิถีปฏิบัติและการดำรงชีวิตที่แตกต่างออกไปจากชาวเมืองเชียงคาน จังหวัดเลย อย่างเช่นเรื่องการแต่งกาย อาหารการกิน ธรรมเนียมและการปฏิบัติในที่ สาธารณะ ฯลฯ ดังนั้นจึงทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า การปะทะวัฒนธรรมทางสังคม การที่ผู้อาศัยใน บ้านไม่สามารถกำหนดรูปแบบและขยายพื้นที่การใช้สอยในบางส่วนที่ต้องการได้ ส่วน วัด ซึ่งเป็นพื้นที่ของชุมชน คนในชุมชนและทางวัดก็ไม่มีอำนาจจัดการเองได้ สิ่งที่เกิดขึ้นนี้ล้วนแต่ ส่งผลย้อนกลับมาว่า สิ่งเหล่านี้อาจไปทำลายความเข้มแข็งของชุมชนที่ต้องการความสามัคคี และความรักความหวงแหนในถิ่นที่อยู่อาศัย ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานอันเป็นพลังใน การแก้ปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี และชุมชนก็ต้องรู้จักคิด ยินยอม และจัดการได้ด้วยตัวเอง จึงสนใจที่จะทำการศึกษาถึง “พระพุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงวิถีวัฒนธรรมของคนรุ่นใหม่ จังหวัดเลย”

แนวคิดการสร้างวัฒนธรรม

พระพุทธศาสนาแสวงหาความจริงและนำเสนอความจริงโดยไม่ผูกขาดความจริงว่ามีเฉพาะในพระพุทธศาสนา แท้ที่จริงพระพุทธศาสนาแสวงหาหาความจริง ความดีและความงาม การแสวงหาความจริงนี้เองทำให้พระพุทธศาสนายอมรับความจริงทางวิทยาศาสตร์ได้นักวิทยาศาสตร์อย่างไอน์สไตน์ที่ศึกษาวิทยาศาสตร์ทะลุปรุโปร่งในที่สุดก็เห็นสัจธรรมความจริงที่ไม่ต่างจากมุมมองของพระพุทธศาสนา (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) : 2557) ความสำคัญของวัฒนธรรมได้ถูกละเลยไปอย่างมากในช่วงของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมไทย อันสืบเนื่องจากแนวทางการพัฒนาประเทศในระบอบที่ผ่านมาซึ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้ตัดขาดจากรากฐานทางวัฒนธรรมของตนเอง แม้ว่าปัจจุบันการให้ความสำคัญกับเรื่องของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นจะมีความชัดเจนมากขึ้นเนื่องจากธรรมเกี่ยวข้องกับทุกกิจกรรมของชีวิต ธรรมจึงไม่ใช่เรื่องไกลตัว ผู้ที่นำธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันสม่ำเสมอเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา

แนวคิดทฤษฎีการใช้วิถีวัฒนธรรม

วิถีวัฒนธรรม เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต การประกอบอาชีพ เนื่องจากการเข้ามาของความทันสมัย และนโยบายของรัฐส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้ส่งผลให้ประชาชนปรับเปลี่ยนบริบทความเป็นดั้งเดิมตามความทันสมัยใหม่ๆ ที่เข้ามาแต่ก็ยังคงรูปแบบวัฒนธรรมที่เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ชาวบ้านก็หันมาให้ความสำคัญในเรื่องของการค้าขาย โดยใช้อัตลักษณ์ของตนมาเป็นสื่อรวมถึงเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า และเป็นแรงผลักดันสำคัญให้การท่องเที่ยวอีกด้วย

วิถีวัฒนธรรมเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าวิถีชีวิตที่ชุมชนและท้องถิ่นต่างๆ ได้พัฒนาและสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต โดยแสดงออกในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ทั้งในรูปแบบของวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะการแสดง ฯลฯ เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกและกระตุ้นให้คนในชุมชนท้องถิ่นเกิดความตระหนัก มีความตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูเผยแพร่และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณค่าความหลากหลายของศิลปะและวัฒนธรรมไทย ทั้งที่เป็นวิถีชีวิต ค่านิยม และความเป็นไทย ในปัจจุบันวัฒนธรรมท้องถิ่นถูกละเลยและมีการถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นใหม่ เช่น การแต่งกาย ภาษาพูด รวมทั้งประเพณีและวิถีชีวิตที่ดีงาม ท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ วัฒนธรรม ได้มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา หากมรดกทางวัฒนธรรม ที่มีความแตกต่างหลากหลายกันในพื้นที่ ไม่ได้รับการสืบสานและอนุรักษ์ฟื้นฟูรวมถึงการพัฒนาย่อยให้เกิดคุณค่าทางสังคมและจิตใจทำให้

คุณค่าทางมรดกวัฒนธรรมลดน้อยไปจนแทบจะสูญหาย วัฒนธรรมวิถีชีวิตที่เกิดขึ้นจากการสั่งสมองค์ความรู้ในแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะโดดเด่นที่แตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่ ในแต่ละพื้นที่ที่มีภูมิปัญญาหลากหลาย ควรที่จะได้รับการถ่ายทอดเยาวชนรุ่นหลังสืบไป การอนุรักษ์เป็นหนทางหนึ่งที่ยั่งยืน ในการอนุรักษ์ พื้นฟู สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนให้ดำรงอยู่ในท้องถิ่น

การเรียนรู้ภูมิปัญญา ให้คนรุ่นใหม่เป็นผู้สืบทอด ภูมิปัญญาจากผู้รู้ในชุมชนตามหลักพุทธธรรม เพื่อให้คนรุ่นใหม่สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ ถ่ายทอดประมวลผล ตลอดจนสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่ และชุมชนโดยตระหนักถึงความสำคัญของชุมชน มีความเข้าใจ รากเหง้า ความเป็นวัฒนธรรม แบ่งปัน เกื้อกูลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการศึกษาเรียนรู้วิถีการดำรงชีวิต ชุมชนภูมิปัญญาพื้นบ้าน ที่มีมาช้านาน บนพื้นฐานของธรรมชาติที่เกี่ยวพันสอดคล้องกันกับวิถีชีวิตชุมชนการใช้วิถีวัฒนธรรมชุมชนให้มีความสำคัญกับภูมิปัญญาชาวบ้าน อันหมายถึงระบบการคิดของชาวบ้านที่สืบทอดหรือผลิตมาจากบรรพบุรุษ กล่าวได้เป็นองค์ความรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้านนอกจากนั้น วัฒนธรรมชุมชนยังก่อตัวขึ้นจากการต่อสู้เพื่อให้ทุกคนมีอยู่มีกินและการมีความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันของชุมชนในลักษณะของการต่อสู้เพื่อการมีอยู่มีกิน การศึกษาเพื่อการพัฒนาในแนววัฒนธรรมชุมชนเน้นถึงการนำเอาความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ในชุมชนและเกิดการสืบทอดต่อกันมาภายในชุมชนเป็นวิถีการดำรงชีวิตของคนในชุมชน และสามารถนำไปเผยแพร่ให้คนในชุมชนได้

จิรจิตต์ถนอม พิริยสุวัฒน์ (จิรจิตต์ถนอม พิริยสุวัฒน์, : 2559) รายงานการวิจัย “การสร้างและการใช้วิถีวัฒนธรรมของชาวอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย” พบว่า ชุมชนเชียงคานมีความสำคัญในการรวมตัวของคนในชุมชนเป็นลำดับแรก กิจกรรมการตักบาตรข้าวเหนียว และประเพณีงานออกพรรษา ดำเนินชีวิตตามหลัก สังคหวัตถุ 4 นอกจากนี้ความสำคัญของวัฒนธรรมชุมชนมีศูนย์รวมจากกลุ่มคนที่สืบทอด ความผูกพันของกลุ่มคนที่อาศัยในพื้นที่มาเป็นเวลายาวนาน โดยมีคณะพระผู้ปกครอง และผู้อาวุโสเป็นกลไกหลัก ซึ่งมีคณะกรรมการบริหารชุมชน 9 ชุมชน ทำการจัดกิจกรรมทางสังคมหลายรูปแบบให้ปรากฏอยู่ในชุมชน คนในชุมชนจะให้ความร่วมมือด้านการประกอบอาชีพและหารายได้ร่วมกันมีการสร้างเสริมวัฒนธรรม สมาชิกในชุมชนมีลักษณะความเป็นเครือญาติ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ตามหลักพระพุทธศาสนา และคนกลุ่มนี้จะให้ความสำคัญกับการรักษาวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนเป็นพิเศษ แม้ว่าพื้นที่ ภายในชุมชนจะมีความคับแคบ แต่คนในชุมชนมีความคุ้นเคยและมีความสุข มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่รู้จักกันมานาน เชียงคานเป็นชุมชนเมืองซึ่งเป็นเพียงรูปแบบภายนอกในการบอกความเป็นชุมชนเมือง แต่ในการดำเนินชีวิตจริงของสมาชิกชาวเชียงคานจะมีความผูกพันเป็นพิเศษในการเข้าร่วมกิจกรรมบ้าน วัดและโรงเรียน ในชุมชนร่วมกัน ความเป็นผู้ที่อหังการดีไม่เคร่งเครียดในการใช้ชีวิตประจำวันที่เป็นอัตลักษณ์

บุษบา สุธีธร (บุษบา สุธีธร, <http://www.stou.ac.th> : 2559) รายงานการวิจัย “ทิศทางการทำงานร่วมกันขององค์กรภาคสื่อ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรภาคประชาสังคมในการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่เยาวชน” พบว่า ตัวอย่างเยาวชนอายุ 15-24 ปี ทั้งที่อยู่ในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษาจำนวน 559 คน ใน 5 จังหวัด คือ จังหวัดขอนแก่น เชียงใหม่ สงขลา กาญจนบุรีและระยอง ด้วยการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยคำถามทั้งปลายเปิดและปลายปิด ผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้คือ 1) สถานภาพด้านวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับเยาวชนในปัจจุบันมีสถานการณ์ค่อนข้างน่าเป็นห่วง จากการเก็บข้อมูลในจังหวัดตัวอย่าง 5 จังหวัด พบว่า ครอบครัวของเยาวชนที่มีโครงสร้างและความสัมพันธ์ในครอบครัวในลักษณะที่ไม่สมบูรณ์มีจำนวนมากถึงประมาณหนึ่งในสี่ของกลุ่มตัวอย่าง จากการวิจัยเชิงปริมาณข้อมูลในส่วน of สถานภาพสมรสของพ่อแม่ และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างพบว่าจำนวนกว่าร้อยละ 25 ของกลุ่มตัวอย่างนอกระบบการศึกษา อยู่ในสภาพครอบครัวซึ่งพ่อแม่หย่าร้างหรือฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดถึงแก่กรรม ขณะที่กลุ่มตัวอย่างในระบบโรงเรียนเกือบร้อยละ 20 อยู่ในครอบครัวซึ่งพ่อแม่ไม่ได้อยู่ด้วยกันเมื่อพิจารณาในภาพรวมประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจและขาดการให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะการให้ความสำคัญที่จะส่งเสริม ถ่ายทอดความรู้ปลูกฝังความคิด และแนวทางการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมไปยังกลุ่มเป้าหมายคือ เยาวชน พ่อแม่ผู้ปกครองต่างมุ่งหวังและส่งเสริมให้บุตรหลานเข้าสู่ระบบการศึกษาด้วยเป้าหมายทางการศึกษาคือการเรียนเพื่อที่จะมีงานอาชีพในตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ ในอนาคต หรือเพื่อจะสามารถสอบแข่งขันเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้ ดังจะเห็นได้ว่ามีจำนวนพ่อแม่และผู้ปกครองจำนวนไม่น้อยในท้องถิ่นที่ไม่พูดภาษาถิ่นกับบุตรหลานของตน เนื่องจากเกรงว่าบุตรหลานจะไม่สามารถพูดภาษาภาคกลางได้ดีในโรงเรียน เป็นต้น เป้าหมายทางการศึกษาดังตัวอย่างที่หยิบยกมานี้เองที่ทำให้เยาวชนโดยเฉพาะที่อยู่ในระบบการศึกษาถูกแยกจากวิถีชีวิตชุมชน โรงเรียนซึ่งเป็นสถาบันหลักในการให้การศึกษาและทำหน้าที่สำคัญในกระบวนการส่งเสริมและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นก็เผชิญปัญหาในด้านการบริหารจัดการ และการปรับตัวของครูอาจารย์ในระยะของการเปลี่ยนผ่านด้านการปฏิรูปการศึกษา เมื่อผนวกเข้ากับเป้าหมายทางการศึกษาของเยาวชนและตัวผู้ปกครองที่มีค่านิยมความเชื่อในการให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อเป็นสะพานไปสู่การทำงานที่ไม่ตอบรับกับงานส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงไม่น่าแปลกใจที่จะเกิดปรากฏการณ์ซึ่ง ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี เรียกว่า “วิกฤตการณ์แห่งการทำลายตนเอง” (Self Destruction) กำลังส่งผลกระทบต่อสังคมไทย วิกฤตการณ์ดังกล่าวเริ่มต้นจากการขยายตัวของวัฒนธรรมเมือง และการกระจายความเจริญไปสู่ชนบท จนส่งผลทำให้เกิดการทำลายวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นทำให้คนส่วนใหญ่ของประเทศคือชาวบ้านหมดความภูมิใจในถิ่นกำเนิดและรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตน การทำลายตนเอง

ที่ว่านี้ได้กำลังส่งผลกระทบไปยังกลุ่มเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของประเทศอย่างปฏิเสธไม่ได้ 2) การทำงานเพื่อการส่งเสริมและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยองค์กรต่างๆ ในแต่ละจังหวัด เป็นแบบต่างคนต่างทำ กลุ่มตัวแทนองค์กรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับเยาวชน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคประชาสังคมและสื่อมวลชนในพื้นที่จังหวัดต่างๆ พบว่าตัวแทนแต่ละองค์กรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้เยาวชนต่างทำงานในบทบาทหน้าที่และความพร้อมที่แต่ละองค์กรมีอยู่ ทำให้ขาดการประสานงานกันเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่เยาวชน และขาดการวางแผนร่วมกันในการใช้สื่อมวลชนในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ในงานส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างจริงจัง ประชาชนในท้องถิ่นไม่ค่อยให้ความสนใจหรือเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมด้านส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างจริงจัง หลายองค์กรโดยเฉพาะองค์กรภาคประชาสังคมที่มีโครงการเกี่ยวข้องกับเยาวชนต่างระบุว่าปัญหางบประมาณไม่เพียงพอเป็นปัจจัยสำคัญ 3) เยาวชนไทยใช้เวลาว่างส่วนใหญ่มากับกิจกรรมด้านการสื่อสารประเภทต่างๆ ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนไทยใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ไปกับการชมโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์และพูดคุยทางโทรศัพท์ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามทั้งปลายเปิดและปลายปิดในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการใช้เวลาว่างและการเปิดรับสื่อของเยาวชน ทั้งนี้เพื่อหาข้อมูลเป็นแนวทางในการเข้าถึงกลุ่มเยาวชนโดยผ่านสื่อประเภทต่างๆ งานวิจัยครั้งนี้พบว่ากลุ่มเยาวชนในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษาใช้เวลาว่างทำกิจกรรมต่างๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กิจกรรมที่ทั้งสองกลุ่มใช้เวลาว่างด้วยบ่อยครั้งที่สุดคือกิจกรรมด้านการสื่อสารได้แก่การชมรายการโทรทัศน์ การอ่านหนังสือพิมพ์ และการพูดคุยทางโทรศัพท์ ประเภทของสื่อที่กลุ่มเยาวชนนอกระบบการศึกษาเปิดรับมากที่สุดในวันธรรมดา คือ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ และเทปเพลงตามลำดับสำหรับสื่อที่เยาวชนนอกระบบการศึกษามีการเปิดรับน้อยที่สุดคือ สื่อคอมพิวเตอร์ สำหรับประเภทของสื่อที่กลุ่มเยาวชนในระบบการศึกษามีการเปิดรับมากที่สุดคือสื่อคอมพิวเตอร์ สำหรับประเภทของสื่อที่กลุ่มเยาวชนในระบบการศึกษามีการเปิดรับมากที่สุดในวันธรรมดา คือ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เทปเพลงและวิทยุตามลำดับ ผลการวิจัยยังพบว่า กลุ่มเยาวชนทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษาใช้เวลาไปกับสื่อโทรทัศน์ในครั้งหนึ่งๆ สูงกว่าสื่อประเภทอื่นๆ กล่าวคือใช้เวลาในการรับชมโดยเฉลี่ยต่อครั้งที่รับชมประมาณ 3 ชั่วโมงถึง 3 ชั่วโมงครึ่ง และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของจำนวนเวลาที่ใช้ในสื่อแต่ละประเภทของทั้งสองกลุ่มแล้วจะเห็นได้ว่า กลุ่มเยาวชนในระบบการศึกษาใช้เวลาไปกับสื่อประเภทต่างๆ ในอัตราสูงกว่ากลุ่มเยาวชนนอกระบบการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4) เยาวชนนอกระบบมีส่วนร่วมในการใช้ชีวิตตามวิถีภูมิปัญญาท้องถิ่นมากกว่าเยาวชนในระบบการศึกษา สำหรับความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการใช้ชีวิตตามวิถีภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการวิจัยที่น่าประหลาดใจก็คือ กลุ่มเยาวชนในระบบการศึกษามีค่าเฉลี่ยด้านความรู้และการมีส่วนร่วมในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ต่ำกว่ากลุ่ม

เยาวชนนอกระบบการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติผลในข้อนี้ทำให้ผู้วิจัยเกิดความคลาดแคลงและค่อนข้างท้วงไยระบบการศึกษาไทย เพราะผลเช่นนี้ทำให้ผู้วิจัยคิดไกลออกไปว่าระบบการศึกษาได้มีส่วนทำให้เยาวชนห่างไกลจากความเป็นท้องถิ่นของตนหรือไม่...แต่นั้นเป็นเพียงสมมติฐานที่ผู้วิจัยยังไม่อาจให้ข้อสรุปได้และยังคงเป็นความกังวลใจที่ต้องค้นหาคำตอบต่อไป อย่างไรก็ตามทั้งสองกลุ่มยังมีค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติที่ดีต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่แตกต่างกันซึ่งชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าเยาวชนจะมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ไม่ได้หมายความว่าพฤติกรรมจะเป็นไปตามทัศนคติที่มีอยู่เสมอไป ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มระบุว่าโทรทัศน์จัดเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในทุกด้านให้กับตนเองมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับสื่ออื่นๆ นอกจากนั้นยังมีความต้องการที่จะรับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านสื่อในท้องถิ่นของตน

ชุตินา พัฒนพงศ์ (ชุตินา พัฒนพงศ์, ข้าวสด, :2560) นักวิชาการอิสระมหาวิทยาลัยมหิดล เปิดเผยถึงกิจกรรมกลุ่ม เรื่อง “การทบทวนแนวคิดและเป้าหมายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน” ในงานประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประจำปี 2559 จัดโดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม (สวธ.) กระทรวงวัฒนธรรม (วธ.) ว่า จากการระดมความคิดกับชุมชนทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคอีสาน และภาคใต้ ทั้งหมด 9 พื้นที่ ได้ข้อสรุปทุกพื้นที่ดำเนินการภายใต้ทุนวัฒนธรรม ที่วธ.จัดสรรงบประมาณให้ซึ่งแต่ละพื้นที่จะดำเนินการแตกต่างกันไป เช่น ภาคใต้ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง วัดเขาอ้อ ที่มีความโดดเด่นเรื่องของภูมิปัญญา ส่วนสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสงขลา จะเน้นเรื่องของทรัพยากร เพราะมีต้นตาลโดนดจำนวนมาก จึงนำมาเป็นความโดดเด่นด้านอาหาร ประเพณี และวัฒนธรรม ซึ่งทุกพื้นที่ล้วนแล้วแต่ร่วมมือกับชุมชน โรงเรียน และวัด นางสาวชุตินากล่าวต่อว่า ภายหลังจากที่ชุมชนร่วมกันพัฒนาพื้นที่โดยใช้วัฒนธรรมบูรณาการร่วมกับการทำงานแล้ว ทุกพื้นที่จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดรายได้ในชุมชน เศรษฐกิจในพื้นที่ดีขึ้น คนในชุมชนหันมาสนใจสิ่งที่ตัวเองมีในพื้นที่มากขึ้น นอกจากนี้ ยังดึงเยาวชนคนรุ่นใหม่หันกลับมาทำงานในพื้นที่ของตัวเองส่วนในแง่ของการทำงานร่วมกันกับคนในชุมชนนั้นทำให้เกิดการรวมตัวเพื่อการทำงานในท้องถิ่น รู้ถึงทิศทางการใช้วัฒนธรรมมาพัฒนาชุมชนอีกทั้ง ชาวบ้านในพื้นที่รู้สึกตัวเองมีอำนาจในการกล้าตัดสินใจ กล้ากำหนดต่อรองมากขึ้น ส่งผลให้เกิดมิติเชิงเศรษฐกิจ เชิงวัฒนธรรม และเชิงสังคม

ประเทศชาติที่มั่งคั่งสมบูรณ์ด้วยโอกาสสมบัติก็เพราะมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์และสามารถนำทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นมาใช้ฉันใด ประเทศชาติที่ชื่อว่าเจริญทางด้านวัฒนธรรมก็เพราะมี “ทรัพยากรแห่งวัฒนธรรม” ในชาติทั้งในอดีตและปัจจุบัน ได้สร้างขึ้นและเป็นผลสัมฤทธิ์ ทั้งด้าน สติปัญญา วิทยาการ ศิลปะ การปกครอง การศึกษา และศาสนา ที่เรียกว่าภูมิปัญญา การสร้างขึ้นและประดิษฐ์ ทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม การดำเนินวิถีชีวิตของคนในชุมชน ที่เรียกว่า “อัตลักษณ์”

กรอบแนวคิดตามแนวของพระพุทธศาสนา

ปัจจุบันสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้เกิดความเป็น “สังคมโลกาภิวัตน์” สังคมที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันมากขึ้น มีความเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคล ชุมชน หน่วยธุรกิจ และรัฐบาล ทั่วทั้งโลก ยุคนี้จึงเป็นยุคแห่งการเคลื่อนไหลของข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว ที่เห็นได้ชัดเจนคือการเชื่อมโยงข้อมูลผ่านสังคมออนไลน์ สังคมออนไลน์เป็นการส่งและรับข้อมูลอย่างรวดเร็ว ข่าวสารเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับศาสนา ถูกแชร์และโพสต์ใน Facebook, Youyube, Twiter ฯลฯ แนนอนในโลกเสมือนจริงนี้ย่อมมีคนที่หลากหลายทั้งเคารพศรัทธาศาสนาพุทธและไม่ได้สนใจศาสนาพุทธ เมื่อเกิดปรากฏการณ์เกี่ยวกับศาสนาพุทธขึ้นด้วยความเร็วของสังคมออนไลน์ทำให้ปรากฏการณ์เหล่านั้นถูกส่งต่อไปถึงคนรุ่นใหม่ เมื่อได้รับข้อมูลที่รวดเร็วบางครั้งทำให้คนรุ่นใหม่ไม่ทันได้ตั้งคำถามหรือค้นหาข้อมูลความจริงแต่เชื่อชุดข้อมูลที่ได้รับ (พงษ์เทพ บุญกล้า, prachatai.com. :2560) เมื่อคนรุ่นใหม่รับชุดข้อมูลที่ไม่ทันได้ผ่านกระบวนการสืบค้นและวิเคราะห์ข้อเท็จจริงย่อมส่งผลต่อความเชื่อและศรัทธาในพุทธศาสนา การล้อกันโดยยกเอาตัวอย่างนักบวชในศาสนาพุทธหรือพระสงฆ์ที่กระทำตัวไม่เหมาะสม และถูกแชร์ในสังคมออนไลน์ทำให้คนรุ่นใหม่เพิกเฉยศาสนา กรณิพระชีเครื่องบินเจ็ต สวมแว่น ใช้แบรนด์เนม พระสหายยามสี่ชมพู พระตั้งวงดื่มของมึนเมา พระเสพสารเสพติด พระมั่วสุมกามกับหญิง เป็นต้น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดศาสนาถูกมองว่าเสื่อม พระทำตัวไม่เหมาะสมกับเป็นผู้ที่สวมผ้าเหลือง คนรุ่นใหม่เสพข้อมูลในลักษณะนี้เป็นจำนวนมากในสังคมออนไลน์ ภาพด้านลบที่มากกว่าด้านบวกทำให้ความรู้สึกศรัทธาของคนรุ่นใหม่ลดลง มองว่าศาสนาพุทธเป็นเพียงเรื่องหนึ่งที่ไม่จำเป็นต้องใส่ใจอะไรมากมาย ขณะเดียวกันผู้ใหญ่ก็หาว่าคนรุ่นใหม่ห่างศาสนาอนาคตสังคมต้องประสบกับปัญหาความสงบ ระดับจิตใจของคนรุ่นใหม่จะลดลง

หลักคำสอนของศาสนาไม่ได้รับความสนใจจากคนรุ่นใหม่อย่างจริงจัง การค้นหาแก่นแท้ของศาสนาจะถูกกละเลยและมองข้าม คนรุ่นใหม่จะไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนาได้อย่างมีเหตุผล ในกระแสที่เปลี่ยนไปคนรุ่นใหม่ต้องพยายามฝึกตัวเองให้เป็นคนที่ไม่ตระหนักถึงการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล ออกมาปฏิสัมพันธ์กับโลกสมัยใหม่ พิจารณาหลักคำสอนของพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่นในสังคม เพื่อนำหลักการมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างเข้าใจ แม้คนรุ่นใหม่จะไม่ศรัทธาในพุทธศาสนาก็มิใช่ความผิด แต่อย่าวิพากษ์วิจารณ์โดยที่ไม่เข้าใจในหลักคำสอนของแต่ละศาสนา ให้ค้นหารายละเอียดของแต่ละเรื่องราวที่เกิดขึ้น มิใช่เข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาเพียงเพราะเป็นกระแสหรือความเข้าใจจากการถูกบีบบังคับ ให้ขยับตัวเองเข้าไปเรียนรู้เรื่องราวของศาสนาด้วยความศรัทธา เพราะท้ายที่สุดศาสนาไม่ใช่สิ่งเลวร้าย ศาสนาทุกศาสนามุ่งหวังให้ผู้ที่นับถืออยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข การโพสต์หรือแชร์สถานะเกี่ยวกับศาสนาคนรุ่นใหม่

จะต้องตระหนักด้วยว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับชุดความคิดของคนรุ่นใหม่ในสังคมออนไลน์ “การทำให้ทันสมัย” (Modernization) เป็นคำที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับคำว่า “ยุคใหม่” (Modern Age) มีความหมายมุ่งไปที่กระบวนการปรับปรุงและพัฒนาประเทศให้เป็นสังคมสมัยใหม่ นั่นคือทำให้เป็นสังคมแบบวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และอุตสาหกรรม แต่บางครั้งก็ใช้คำนี้ในความหมายความหมายเดียวกับคำว่า “การทำให้เป็นอุตสาหกรรม” (Industrialization) โดยนัยนี้การทำให้สมัยก็คือการทำให้เป็นอุตสาหกรรมนั่นเอง ในยุคที่ประเทศตะวันตกขยายอาณานิคมไปครอบงำประเทศต่างๆ ทั่วโลก แล้วพยายามจะทำให้ประเทศเหล่านั้นทันสมัยเหมือนประเทศของตน ได้เกิดคำใหม่อีกคำหนึ่งที่ใกล้เคียงกับคำว่าทำให้ทันสมัย คือคำว่า “การทำให้เป็นตะวันตก” (Westernization) ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช ได้ให้ความหมายคำนี้ว่า “อัสตงคตานุวัตร (Westernization) ในด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ความเจริญด้านวัตถุธรรมทางวิทยาศาสตร์ ในด้านเศรษฐกิจ อัสตงคตานุวัตร หมายถึง ลัทธิพาณิชย์นิยม ในทางการเมือง หมายถึง การมีกฎหมายเป็นระบบเพียงพอ ที่จะเป็นหลักประกันผลประโยชน์ทางการค้า ในอุดมคติได้แก่การมีรัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษร...” และอีกคำหนึ่ง คือคำว่า “ทฤษฎีการทำให้ทันสมัย” (Modernization Theory) เกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 คือประมาณคริสต์ทศวรรษที่ 1950 ถึง 1960 เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นกลุ่มนักรัฐศาสตร์อเมริกันที่มีความเชื่อว่า การที่จะพัฒนาประเทศโลกที่สามให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมแบบตะวันตกได้ จะต้องทำการปรับปรุงระบบการเมืองและการบริหารราชการของประเทศโลกที่สามให้มั่นคงและมีประสิทธิภาพให้ได้ก่อน แต่เบื้องหลังของแนวคิดนี้ ก็คือความพยายามสหรัฐอเมริกาที่จะครองความเป็นมหาอำนาจของโลกด้วยการสกัดกั้นอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์ที่กำลังครอบงำประเทศโลกที่สามอยู่ในขณะนั้น เป้าหมายหลักของคำสอนของพระพุทธเจ้าก็คือ การพ้นทุกข์ แน่แน่นอนว่าการพ้นทุกข์มีหลายระดับ นับตั้งแต่พ้นโดยสิ้นเชิงเป็นพระอรหันต์ และมีระดับรองๆ ลงมาอีกหลายระดับ เนื่องจากการไปเป็นพระภิกษุไม่ใช่ทางเลือกที่เป็นไปได้สำหรับคนรุ่นใหม่จำนวนมากที่ยังต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ก็ไม่น่าจะเป็นว่าเขาถูกตัดขาดจากการบรรลุเป้าหมายทางธรรม ลักษณะสำคัญของพระพุทธศาสนาในโลกสมัยใหม่ก็คือ เส้นแบ่งระหว่างพระภิกษุกับฆราวาสเริ่มจางลง หมายความว่าฆราวาสก็สามารถปฏิบัติธรรมได้แบบเดียวกับพระภิกษุ ถึงแม้ว่าอาจจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายสูงสุดได้ก็ตาม ในโลกของเฟซบุ๊ก (Face book) หรือ ทวิตเตอร์ (Twitter) และ ไลน์ (Line) มีความพยายามเกิดขึ้นจากหลายกลุ่มมากที่รวมตัวกันจากกลุ่มคนที่สนใจเรื่องธรรมะ ซึ่งก็เป็นคนรุ่นใหม่ธรรมดา ๆ ที่ไม่บวชเป็นพระแต่อย่างใด ข้อดีอีกประการก็คือว่า การไม่บังคับว่าผู้ปฏิบัติธรรมต้องเป็นพระภิกษุ ทำให้ผู้หญิงสามารถปฏิบัติธรรมได้เท่าเทียมกับผู้ชายในทุกมิติ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับคนรุ่นใหม่ในยุคปัจจุบัน

บทสรุป

พระพุทธศาสนา หรือ ศาสนาพุทธ เป็นศาสนาที่ประชาชนส่วนหนึ่งในสังคมไทย ยึดถือและปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาจากรากอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นที่น่าสนใจว่ากระแสการนับถือ ศาสนาพุทธมีความเอียงเอนไปในลักษณะไหน ศรัทธายังคงดำรงอยู่และเป็นที่พึ่งให้กับคนรุ่นใหม่ได้หรือศาสนาพุทธกำลังตกอยู่ในวิกฤติขาลง สังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การนับถือศาสนาอย่างไร วิถีวัฒนธรรมของคนรุ่นใหม่ ปัจจุบันกระแสวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามี บทบาทต่อวิถีชีวิตของคนไทยมากขึ้น ทำให้รากเหง้าความเป็นไทยหลายอย่างถูก เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทยกำลังถูกกลืนจากค่านิยม ตะวันตกเยาวชนคนรุ่นใหม่ต่างยึดติดกับมาตรฐานต่างชาติ จนลืมความเป็นไทย จนทุกวันนี้ วัยรุ่นไทยไม่คุ้นเคยเอกลักษณ์ความเป็นไทยจนลืมคุณค่าความเป็นไทยอาจจะเห็นได้ไม่บ่อย นักที่จะมีเด็กวัยรุ่น เวทีการสร้างสรรคองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมก็มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย เช่นกันนั่นคือ มีการขยายวงจาก เวทีวิชาการแบบทางการ ในสถาบันการศึกษาหรือหน่วย ราชการไปสู่เวทีปฏิบัติการทางสังคมวัฒนธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะในแวดวงการพัฒนา ท่างกลางสถานการณ์ปัญหาจากการพัฒนาและความขัดแย้งทางสังคมในช่วง พ.ศ. 2548 - 2555 และที่โดดเด่นมากในระยะหลังก็คือ เวทีที่เรียกว่า ตลาดทางปัญญาด้านวัฒนธรรม ที่ ขยายตัวกว้างขวางควบคู่ไปกับการเติบโตของสื่อสารมวลชน ซึ่งมีส่วนสำคัญยิ่งที่ทำให้แวดวง ของผู้ที่สนใจเรื่องวัฒนธรรมมีความคึกคักและมีชีวิตชีวาขึ้นมาก เพราะการใส่ใจการเรียนรู้ทำ ความเข้าใจวัฒนธรรมและปฏิบัติการทางวัฒนธรรมมิใช่ภารกิจเฉพาะของนักวิชาการหรือนัก ศึกษาในวิชาที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิดตามหลักของพระพุทธศาสนาโลกจะเปลี่ยนไป อย่างไร หัวใจของหลักพุทธธรรมก็ไม่เคยเปลี่ยน เพราะไม่ว่าจะมีสมาร์ตโฟน หรือการติดต่อ รวดเร็วแบบ 4 G หรือ 5 G ก็ตาม แต่มนุษย์ก็ยังคงมีความทุกข์อยู่ และเมื่อเป็นอย่างนี้ หลัก พุทธธรรมก็ยังมีประโยชน์อยู่เสมอ โจทย์ของคนรุ่นใหม่ก็คือว่า ทำอย่างไรจะนำหลักพุทธ ธรรม เข้าไปสัมผัสจิตใจของคนรุ่นใหม่ เพื่อให้เขาเข้าถึงแก่นของคำสอน และกลายเป็นเนื้อ เดียวกับคำสอนได้ ซึ่งจะทำให้เขาเห็นทางที่จะรอดพ้นจากความทุกข์เหล่านี้ไปได้ และ ประเพณีต่างๆ ซึ่งอาจมีคนบางกลุ่มยังให้ความสำคัญ แต่เนื่องจากคนรุ่นใหม่หลายกลุ่มเริ่มมี แนวความคิดที่เปลี่ยนไปจากจากประเพณีดั้งเดิมเหล่านี้ ปัญหาก็คือว่าเราจะต้องทำอย่างไร เพื่อให้คนกลุ่มนี้เข้าใจและซาบซึ้งกับคำสอนตามหลักพุทธธรรม เพื่อให้เขาเกิดการ เปลี่ยนแปลงภายในในทางที่ดีขึ้นมาได้ เชื่อว่านี่ คือ โจทย์ที่สำคัญที่สุดของเรื่อง พระพุทธศาสนากับโลกาภิวัตน์ ได้แก่ ปัญหา 3

1. สุตมยปัญญา คือ ปัญญาเกิดจากการฟัง อันได้แก่ ฟังการอบรม ฟังการบรรยาย ฟังการอธิบาย ฟังการเสวนา ฟังการระดม การอ่านตำราหรือเอกสารต่าง ๆ การได้ดูได้ฟัง จากสื่อต่าง ๆ

2. จิตตามยปัญญา คือ ปัญญาเกิดจากความคิด เป็นความคิดที่เป็นระบบถูกต้อง ความคิดที่ละเอียดลึกซึ้ง ความคิดแบบแยกคางความคิดรอบด้านที่เรียกว่า ความคิดแบบโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้

3. ภาวนามนปัญญา คือ ปัญญาเกิดจากการอบรมตนเองโดยเน้นกระบวนการศึกษาจิตและกายอย่างชัดเจน การฝึกจิตควบคุมจิต สามารถนำไปตรัสตรอง ได้อย่างแตกฉาน เป็นระบบ ทำงานได้ผล มีประสิทธิภาพ นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

เอกสารอ้างอิง

- จิรจิตต์ภณ พิริยสุวัฒน์. (2559) *การสร้างและการใช้วิถีวัฒนธรรมของชาวอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- เดสเลอร์, ดัน. (2550) *การจัดการทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ : เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.
- ติน ปรัชญพทุทธ์. (2551) *การบริหารการพัฒนา ความหมาย เนื้อหา แนวทาง และปัญหา*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2557) *วิธีบูรณาการ พระพุทธศาสนา กับศาสตร์สมัยใหม่ พระพุทธศาสนากับความสมานฉันท์แห่งชาติ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เลหล้ำ ตรีเอกานุกูล. (2549) *การปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยและผลกระทบของการถูกจำกัดสิทธิ์ที่มีต่อคุณภาพชีวิตของบุคคลไร้สัญชาติไทยชาวไทยใหญ่จังหวัดเชียงราย*. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สังคมวิทยา), มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุริชัย หวันแก้ว. (2543) *มิติใหม่ของการศึกษาวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ : สำนักงานวิจัยวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- เสรี พงศ์พิศ. “วัฒนธรรมกับการพัฒนาชนบท” ใน วัฒนธรรมไทย 29, 11 (กุมภาพันธ์-พฤษภาคม): 2533.
- ชุติมา พัฒนพงศ์, ข่าวสด, <http://daily.khaosod.co.th>. [8 /4/2560].
- บุษบา สุธีธร, บทความงานวิจัย, <http://www.stou.ac.th>. [17/4/60].
- พงษ์เทพ บุญกล้า, ประชาไท, <http://prachatai.com>. [1/5/2560].

